

Foto: Ann Kern-Godal/OUS

Missbruk och beroende är stora samhällsproblem. Behandlingar erbjuds men många avbryter dem i förtid, vilket försämrar prognosen. Att hålla patienter engagerade i behandlingen är en utmaning. En studie vid Oslos universitetssjukhus visar att användning av hästar förbättrar resultaten.

Idén att använda hästar och ridning i behandlingssyfte är inte ny. De senaste 50 åren har det blivit vanligt att inkludera häst i olika former av terapi, inte bara för fysisk träning utan även för patienter med psykosociala störningar. Inom den svenska vården har behandlingsmetoden framförallt utnyttjats inom habilitering, neurologi och psykiatri. Både i USA och i Europa finns det ett växande intresse för användning av hästar även vid behandling av narkotikamissbrukare. Resultaten är lovande, men metoden befinner sig fortfarande i en utvecklingsfas.

Beroendeterapi med hästar

Norge ligger i framkant när det gäller nya behandlingsmetoder för missbruk och beroende. På Oslos universitetssjukhus används hästassisterad terapi sedan 1974 med goda resultat. Ann Kern-Godal är som doktorand delaktig i ett projekt där inverkan av hästunderstödd terapi på behandlingsresultat undersöks närmare. Fungerar metoden och varför tror patienterna att den hjälper?

- I våra möten med de yngre patienterna säger de ofta att de stannar kvar i terapin tack vare hästarna. ”Jag har lärt mig mer om mig själv av hästar än av annan

behandling” är ett typiskt uttalande. På vår klinik finns en unik möjlighet att studera vilken påverkan hästar har. Vi ville veta om det har effekt på varaktigheten och slutförandet av behandlingen för unga missbrukare. Det här är intressant eftersom 50 % av alla missbrukspatienter generellt sett avbryter sin behandling i förtid. Om hela behandlingen kan genomföras förbättras prognosen för ett liv utan droger avsevärt.

Över en period av 18 månader studerades 108 patienter. Samtliga fick den vanliga behandlingen och 65 fick även arbeta med hästar. Programmet bestod av 12 90-minuterssessioner av kroppsorienterad psykoterapi med hästar. Aktiviteterna varierade från grooming till utfodring och ridning, men även flockobservation och stallarbete.

- Alla våra terapeuter är också ridlärare nivå 1, betonar Ann, och hästarna som ägs av Lions Norge är specifikt utvalda och tränade för just det här.

Bättre närvaro

Resultaten pekar på ett tydligt samband mellan hästassisterad terapi och förbättrade behandlingsresultat vilket fått stor uppmärksamhet både inom Norge och internationellt. Patienterna har bättre närvaro och fler går igenom hela be-

handlingen. 37 patienter som fick hästassisterad terapi fullföljde behandlingen jämfört med 6 i den andra gruppen.

- Den viktigaste slutsatsen, säger Ann Kern-Godal, är att terapi med hästar ger betydligt bättre chanser att fullfölja behandlingen vilket ger bättre förutsägingar för ett liv utan beroende och missbruk.

- Vi vet från tidigare forskning att det finns en rad faktorer som påverkar motivationen att stanna. Relationen till terapeuten, typ av behandling och varaktighet verkar ha betydelse. Även den nära relationen mellan människan och hästen ses i litteraturen som en positivt bidragande faktor. Vi har nog god anledning att tro att det är så, att det är hästarna som får patienterna att stanna. Studien visar tydligt att hästunderstödd terapi har stor potential. Den tillför vetenskapligt bevis för utvecklingen av alternativa terapier och motiverar ytterligare forskning inom området.

- Det kommer säkert att dröja innan det kan bli en allmänt accepterad behandlingsmetod, men vi tagit ett viktigt första steg tack vare finansiering från Stiftelsen Hästforskning.

Mer information

Ann Kern-Godal, Oslos universitetssjukhus
ann@godal.com

Projekt H1047212: "Innflytelse fra hestassistert terapi (HAT) på avhengighetsbehandling og dens effekter"

Ny ansökningsprocess i två steg

Stiftelsen Hästforskning har ett nytt forskningsprogram för perioden 2016-2019. Det nya forskningsprogrammet är indelat i två programområden. Det första omfattar veterinärmedicin, husdjursvetenskap och teknikvetenskap medan det andra handlar om samhällsvetenskap och humaniora. Området samhällsvetenskap och humaniora har fått ökat fokus i det nya forskningsprogrammet. Samtidigt som det nya forskningsprogrammet börjar gälla utvecklas även ansökningsprocessen som från och med i år har två steg.

Årets utlysning öppnar den 1 april. Då ser vi fram emot ansökningar inom stiftelsens båda programområden.

Området "veterinärmedicin, husdjursvetenskap och teknikvetenskap" är indelat i kategorierna "hälsa och välfärd", "reproduktion", "utfodring, uppfödning och hästhållning" samt "teknikutveckling".

Området "samhällsvetenskap och humaniora" är indelat i kategorierna "hästens roll för människan", "hästens roll för samhället" och "hästens roll för miljön". Styrelsen har beslutat att ge ökad prioritet till detta område i årets utlysning.

I ett appendix till forskningsprogrammet finns förslag på prioriterade forskningsområden inom respektive programområde.

Programområdena har varsin beredningsgrupp och ordförande som är föreslagna av en nomineringskommitté och utsedda av stiftelsens styrelse.

Gruppernas medlemmar är utvalda för sin kompetens inom respektive område, vad gäller att bedöma både relevans och vetenskaplig kvalitet. Gruppernas ordförande är sakkunniga inom sina områden.

Ansökan i två steg

I årets utlysning inför vi en tvåstegsmodell. I det första steget skickar de sökande in en kortare skiss som bedöms med avseende på relevans och potential. Formatet gör det enklare att pröva och få återkoppling på en idé utan att behöva lägga ned den tid och det arbete som krävs för en full ansökan.

Ett antal av ansökningarna går vidare till steg 2 och får möjlighet att skicka in en full ansökan. I det här steget bedöms ansökningarnas relevans och vetenskapliga kvalitet. Eftersom antalet ansökningar i det andra steget är begränsat förbättras sannolikheten att ansökan beviljas.

Beredningsgrupperna granskar, bedömer och prioriterar ansökningarna och i steg 2 lämnar de förslag på beslut till styrelsen med rekommendation på vilka projekt som bör beviljas respektive avslås. Styrelsen fattar sedan det slutliga beslutet.

För att beviljas ska forskningsprojekten hålla hög vetenskaplig kvalitet och vara av hög relevans för hästnäringen.

Det är också beredningsgrupperna som bedömer lägesrapporter och slutrapporter.

Svensk-norsk forskning uppmuntras

Vi uppmuntrar till samverkansprojekt mellan Sverige och Norge och välkomnar ansökningar inom forskningsprogrammets bägge programområden.

I varje ansökan ska anges forskningens inverkan på hästars välfärd samt beskrivning av plan för informationsspridning till implementering.

Ansökan i steg 1 skall vara skriven på svenska eller norska, men forskningsplan, cv med mera kan vara skrivet på engelska om skäl därtill föreligger. Ansökan i steg 2 ska skrivas på engelska.

Forskningsprogrammet och mer information hittar du på webbplatsen www.hastforskning.se

Datum

- 1 april, 11.00: Steg 1 öppnar
- 1 juni, 15.00: Steg 1 stänger
- 1 september, 11.00: Steg 2 öppnar
- 1 oktober, 15.00: Steg 2 stänger
- December: Styrelsen tar beslut

Så finansieras stiftelsen

Då stiftelsen bildades 2004 sammanförde ATG, Agria Djurförsäkring och Stiftelsen Lantbruksforskning sina forskningsmedel för häst. Näringen har sedan avsatt 5 till 7 miljoner kronor årligen.

Den svenska regeringen, via Forskningsrådet Formas, har anslagit minst lika mycket, stiftelsen har alltså disponerat åtminstone 14 miljoner kronor per år till forskning.

De senaste åren har den statliga medfinansieringen minskat. För perioden 2013-2015 har ändå 3 miljoner kronor per år avsatts från regeringen. Till-

sammans med hästnäringens dryga 5 miljoner ger det totalt över 8 miljoner kronor per år.

Stiftelsen Hästforskning arbetar tillsammans med Hästnäringens Nationella Stiftelse för att säkerställa en långsiktig finansiering av hästforskningen.

Under 2009 inledde Sverige och Norge ett samarbete om hästforskning. De norska häst- och lantbruksnäringarna har tillsammans med norska staten, via Norges forskningsråd, bidragit med 6 miljoner norska kronor per år.

Men det behövs mer pengar när det

statliga stödet för hästforskning minskat. Ett bidrag till forskningen från dig eller din organisation är därför extra värdefullt!

Stiftelsens plusgirokonto är 155740-4
Tack för ditt bidrag!

Kontaktinformation

Peter Kallings, VMD
forskningschef

08-627 20 11

0705-27 20 11

peter.kallings@nshorse.se

info@hastforskning.se

www.hastforskning.se

Nytt blodprov i kampen mot kvarka

Kvarka är en mycket smittsam luftvägsinfektion hos häst som orsakas av bakterien *Streptococcus equi*. Tidig upptäckt är viktigt för framgångsrik begränsning av ett utbrott. Nu har forskare tagit fram ett enkelt test som kan vara värdefullt för att bekämpa sjukdomen.

Kvarkautbrott rapporteras året runt i Sverige och andra länder. Hästarna får ofta en allvarlig och smärtsam luftvägssjukdom med variga bölder i huvudets lymfknotor, men symtomen kan i vissa fall vara lindriga och likna en vanlig förkylning.

- Kvarka är en allvarlig sjukdom som orsakar stort lidande hos hästen. Den medför också stora kostnader för verksamheten när stall måste stängas och hållas isolerade under lång tid. Ibland krävs även behandling med antibiotika.

Detta förklarar Viveca Bäverud, kvalitetschef på SVA, som tillsammans med en grupp forskare har undersökt smittspridning kan begränsas under och efter utbrott.

Kvarka smittar på flera sätt

Hästar som tillfrisknat och inte längre har synliga symtom kan ändå vara smittsamma. Tidigare forskning visar att kvarka också kan spridas via symptomlösa smittbärare. Hos dessa hästar lever bakterierna vidare i luftsäckar eller bihålor. Viveca Bäverud varnar för att även människor kan föra sjukdomen vidare på händer och kläder efter kontakt med infekterade hästar. En korrekt och tidig diagnos av kvarka är viktig för att kunna begränsa spridningen.

Enkelt blodtest

I projektet har forskarna tagit fram ett blodtest som visar om hästar exponerats för kvarka. Samtidigt har de identifierat släktskap mellan stammar av *Streptococcus equi* med hjälp av genetisk typning vilket är värdefullt för att övervaka kvarkaläget i Sverige och omvärlden.

Foto: Bengt Ekberg/Azote

I tidigare forskning, också finansierad av Stiftelsen Hästforskning, har svenska forskare tagit fram en reelltids-PCR-metod som snabbt och säkert påvisar kvarkabakterier.

- Vi letade nu efter en enkel metod där man i efterhand kan påvisa antikroppar i blodet och se vilka hästar som exponerats för kvarka. Vi har kommit fram till att ett enkelt blodprov kan ge svar på om hästarna har exponerats för kvarka och därmed är en potentiell risk för att sprida sjukdomen. Metoden kallas för serologi och man letar efter antikroppar mot *Streptococcus equi* i hästens blod. Viveca Bäverud betonar att ett blodprov aldrig ger ett 100 % säkert svar men att ett serologiskt test kan vara ett prisvärt, praktiskt verktyg vid smittspårning och att man kan skicka blodtester till SVA.

- Testet gör det mycket enklare att till exempel söka efter exponerade hästar bland nyinköpta hästar eller vid ett utbrott. På så sätt kan vi minska risken att hästen smittar andra hästar och begränsa spridningen. Om en häst har antikroppar kan man gå vidare med PCR för att se om hästen bär på själva bakteriesmittan.

I ett tidigare doktorandprojekt upptäcktes en liknande bakterie, *Streptococcus zooepidemicus*, som också kan orsaka luftvägsinfektioner och kvarkaliknande symptom. Denna

bakterie påvisades även hos friska hästar. Blodtestet kan nu användas för att utesluta kvarka vid kvarkaliknande sjukdom orsakad av *Streptococcus zooepidemicus*.

- Det är viktigt att snabbt kunna fastställa om det handlar om kvarka eller inte. Nu kan vi med ett enkelt blodprov få svar på detta, så att rätt åtgärder kan tas.

Forskarna undersökte också om det fanns något samband mellan fynd av *Streptococcus zooepidemicus* och eventuell prestationsnedsättning hos varmblodiga travhästar i träning. Men någon sådan korrelation gick inte att bevisa i denna studie.

Inte spridd

Det visade sig vara väldigt sällsynt att friska hästar, både trav- och ridhästar, utan historia av kvarka hade antikroppar mot kvarka. Detta antyder att kvarka i hästpopulationen i Sverige inte är så spridd. Däremot blev det som förväntat utslag hos de flesta hästar som varit med om kvarkautbrott då antikropparna kvarstår en tid efter sjukdomen.

Mer information

Viveca Bäverud, SVA
viveca.baverud@sva.se

Projekt H1047308: "Subkliniska luftvägsinfektioner hos häst"

Nyhetsbladet är tryckt av Wikströms tryckeri AB i Uppsala. Pappret heter Tom & Otto Gloss 170 g. Papper och tryckeri är Svanenmärkta.

Citera gärna texterna i rapporten, ange Stiftelsen Hästforskning som källa.

Läs mer om hästforskning

Alla forskningsprojekt som finansieras genom Stiftelsen Hästforskning finns presenterade på www.hastforskning.se och mer detaljerat i Stiftelsen Lantbruksforsknings projektbank (www.lantbruksforskning.se/projektbanken).

Du hittar också information om hästforskning via Hästsverige, www.hastsverige.se, en kunskapssajt som Stiftelsen Hästforskning är en av initiativtagarna till.

Texterna i det här nyhetsbladet är skrivna av Christiane Wils. Redaktör är Johan C Thorburn och Christian Nyrén är ansvarig utgivare.

Säkerhet riskeras på sociala medier

Ridning är en populär sport i Sverige. Dessvärre kan den kopplas till många skadetillfällen och säkerhetsfrågor har stort fokus. Men hur blir man egentligen säkerhetsmedveten och hur diskuteras ryttarsäkerhet på sociala medier? Forskning visar att sociala medier både kan vara en riskfaktor och ett värdefullt redskap i hästvärldens strävan efter ökad säkerhet.

Ridning och säker hästhantering är inte kunskaper som man enkelt kan läsa sig till. Det krävs både träning och erfarenhet. Tyst kunskap är mycket viktig inom ryttargemenskapen och den erhåller man via observation och deltagande. I samband med de sociala mediernas framväxt har ryttare börjat använda sig av bloggar, diskussionsforum och Facebookgrupper för att få och dela information kring hästhantering. Kunskaperna förmedlas via utsagor, korta filmklipp och berättelser skapade i inlägg och kommentarer. En grupp forskare har nu undersökt hur säkerhetstänkandet kommer till uttryck på sociala medier och vad detta kan innebära för hobbyryttares säkerhet. Katriina Byström, professor på Högskolan i Borås är delvis förvånad över vad hennes forskargrupp fann.

- Hobbyryttare lägger ner mycket resurser på att bli duktiga ryttare och säkra hästhanterare. Sociala medier utgör numera några av de mer tillgängliga informella forum de använder för att ”utöva” sin hobby. Vi blev mycket förvånade över att säkerhetsrelaterade frågor var så frånvarande. Vi trodde att vi skulle hitta många säkerhetsrelaterade diskussioner på sociala media, men det vi

sade sig att säkerhetsaspekter sällan var ett uttalat ämne i inläggen utan i stället något som diskuterades mer subtielt.

Otydligt vad som är säkert

Utifrån det studerade materialet framkom ingen tydlig bild av vad säker hästhantering innebär. Forskarna kunde däremot konstatera att säkerhetsrisker ofta associerades med brist på kompetens och känsla för hästen. Budskapet som kom fram var att om man är en duktig ryttare, behöver man inte oroa sig och man kan fatta sina egna beslut om vad som är säkert. Säkerhet, skriver forskarna, har blivit öppet förhandlingsbart.

I inlägg som beskriver olyckshändelser identifierades en styrning bort från ryttarens möjligen otillräckliga kompetens. Det är vanligare att förklara problem med hästens egenskaper och att projicera ryttarens känslor av rädsla på hästen. Kanske, skriver forskarna, hänger det ihop med att man vill undvika kritik och bli påhoppad, vilket var synligt på stora Facebookgrupper och i bloggarna. En annan tendens är att särskilt yngre ryttare gärna vill upprätthålla bilden av en tuff hästtjej som varken känner smärta eller rädsla. Ibland beskrivs ryttarens egna skador i en humoristisk ton och utseende verkar ha större betydelse än säkerhet. Forskarna varnar för att den här attityden inte gynnar ryttarsäkerheten.

- Säkerheten kan definitivt komma i kläm. Vad som är säkert beror på situation, tradition och egna erfarenhet. Så gott som alla åtgärder för säkerhet kan ifrågasättas. Oftast visas en spektakulär, mer spännande bild utifrån den tuffa hästtjejku-

ren i stället för en förnuftig och mer seriös bild där säkerheten lyfts fram. Vi såg även att hästens säkerhet prioriteras framför ryttarens. De som läser dessa inlägg och kommentarer har olika grad av erfarenhet, och för oerfarna ryttare medför det en risk att förlita sig på de råd som ges. Det blir svårt att skilja goda råd från dåliga, och potentiellt farliga.

Utbildning behövs

Trots riskerna, välkomnar Katriina Byström sociala medier som en förlängning av att utöva och utvecklas i sin hobby. Det finns flera situationer där sociala media skapar möjligheter att få träffa andra hästintresserade, dela erfarenheter samt att ge och få hjälp. Hon betonar att ridskolorna kan göra en insats genom att uppmärksamma säkerhetsfrågor och sociala medier som en källa för säkerhetsinformation.

- Ridskolor borde komplettera nätets information bättre. Ta upp säkerhetsfrågor mera explicit; vilka regler och åtgärder som är väsentliga och varför. Det krävs även utbildning i hur man kan förhålla sig källkritiskt till hästrelaterad information. Det kan göras till exempel genom workshops. Jag tror att det är läge att uppmärksamma säkerhetsfrågor igen med hänsyn till nya sätt att kommunicera och dela information.

Mer information

Katriina Byström, Högskolan Borås
katriina.bystrom@hb.se

Projekt H1347019: "Hobbyryttare och sociala medier – information om säkerhetsrelaterade frågor på nätet"

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas

